

Pareiškimas

Pareiškimas 02/2021 dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo naujų nuostatų projekto

Priimtas 2021 m. vasario 2 d.

Europos duomenų apsaugos valdyba priėmė šį pareiškimą:

EDAV pareiškimo preliminarios pastabos ir aplinkybės

Europos duomenų apsaugos valdyba (EDAV) ir ES duomenų apsaugos institucijos atidžiai stebi, kaip rengiamas Budapešto konvencijos antrasis papildomas protokolai, ir reguliariai prisideda prie Europos Tarybos organizuojamų konsultacijų, pavyzdžiui, metinės „Aštuonkojo konferencijos“. Taip pat 2019 m. lapkričio mėn. EDAV paskelbė savo naujausią dokumentą, skirtą konsultacijoms dėl antrojo papildomo protokolo projekto¹, nurodydama, kad ji yra „pasiruošusi rengti daugiau dokumentų“, ir paragino, kad „duomenų apsaugos institucijos kuo anksčiau ir aktyviau įsitrauktų į šių konkrečių nuostatų rengimo procesą, siekiant užtikrinti optimalų duomenų apsaugos priemonių supratimą ir svarstymą“².

Todėl, imdamasi tolesnių veiksmų po Budapešto konvencijos³ antrojo papildomo protokolo naujų nuostatų projekto paskelbimo, EDAV nori dar kartą pateikti ekspertinėmis žiniomis pagrįstą ir konstruktyvų dokumentą, siekdama užtikrinti, kad bendrame papildomo protokolo rengimo procese būtų tinkamai atsižvelgta į duomenų apsaugos klausimus, turint galvoje tai, kad papildomam protokolui rengti skirti posėdžiai yra uždari ir kad tiesioginis duomenų apsaugos institucijų dalyvavimas rengimo procese nėra numatytas Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto (T-CY) techninėje užduotyje⁴.

¹ https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpbcontributionbudapestconvention_en.pdf.

² EDAV laikosi šiame ankstesniame dokumente pateiktų pozicijų ir rekomendacijų ir mano, kad, atsižvelgiant į naujausius pokyčius bei paskelbtą naują nuostatų projektą, yra svarbu pakartoti pagrindinius principus.

³ <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/-/towards-a-protocol-to-the-convention-on-cybercrime-additional-stakeholder-consultations>.

⁴ Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrojo papildomo protokolo projekto rengimo techninė užduotis, patvirtinta 2017 m. birželio 8 d. T-CY 17-oje plenarinėje sesijoje, T-CY (2017)3.

Be to, EDAV mano, kad pirmiau minėtos nuostatos galimai paveiks materialines ir procedūrinės priegos prie asmens duomenų ES sąlygas, be kita ko, ir dėl trečiųjų valstybių institucijų pateiktų prašymų, ir tai taip pat atspindės ES lygmeniu vykstančiose diskusijose ir susijusiose teisėkūros iniciatyvose, kurias šiuo metu svarsto teisėkūros institucijos⁵. Todėl EDAV ragina Europos Komisiją ir Europos Parlamentą, taip pat ES valstybes nares ir nacionalinius parlamentus užtikrinti, kad vykstančios derybos būtų atidžiai tikrinamos, siekiant garantuoti, kad numatytas antrasis papildomas protokolai visiškai atitiktų ES *acquis*, visų pirma asmens duomenų apsaugos srityje.

Anksčiau ES duomenų apsaugos institucijos įvairiose pozicijose ir nuomonėse jau sprendė priegos prie asmens duomenų įvairiose jurisdikcijose klausimus. Tačiau EDAV nori dar kartą priminti visų pirma 29 straipsnio darbo grupės pastabas dėl trečiųjų valstybių teisėsaugos institucijų tiesioginės priegos prie kitoje jurisdikcijoje saugomų duomenų, kaip siūloma Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų⁶ papildomo protokolo nuostatų projekte, taip pat jos pareiškimą dėl tarpvalstybinės priegos prie elektroninių įrodymų duomenų apsaugos ir privatumo aspektų⁷. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas pateikė nuomonę Nr. 03/2019 dėl Komisijos dalyvavimo derybose įgaliojimų⁸, taip pat – nuomonę Nr. 7/2019 dėl pasiūlymų dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių⁹. Šie dokumentai taip pat grindžiami EDAV nuomone Nr. 23/2018 dėl Komisijos pasiūlymų dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių¹⁰.

EDAV aiškiai supranta, kad tokios aplinkybės, kai teisminės ir teisėsaugos institucijos patenka į „tarpvalstybines situacijas“, kuriose joms atliekant tyrimus reikalinga prieiga prie asmens duomenų, gali kelti sunkumų, ir pripažįsta teisėtą tikslą stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą kovos su elektroniniais nusikaltimais ir priegos prie informacijos srityse. Tuo pačiu metu EDAV dar kartą pabrėžia, kad turi būti garantuota asmens duomenų apsauga ir teisinis tikrumas, taip padedant siekti tikslo sudaryti tvarius susitarimus dėl dalijimosi asmens duomenimis su trečiosiomis valstybėmis teisėsaugos tikslais, kurie būtų visiškai suderinami su ES sutartimis ir ES pagrindinių teisių chartija. Todėl EDAV mano, kad papildomą protokolą būtina rengti, remiantis Europos Tarybos svarbiausių vertybių ir principų sistema, visų pirma žmogaus teisėmis ir teisinės valstybės principu.

Kalbant apie „tarpvalstybinę tiesioginę prieigą prie saugomų kompiuterinių duomenų“ pagal Budapešto konvencijos 32 straipsnio b punktą, EDAV visų pirma dar kartą patvirtina, kad duomenų valdytojas paprastai gali atskleisti duomenis tik iš anksto pateikus teismo leidimą ir (arba) orderį arba bet kurį dokumentą, kuriuo pagrindžiamas priegos prie duomenų poreikis ir kuriame nurodytas atitinkamas šios priegos teisinis pagrindas, kurį pateikė nacionalinė teisėsaugos institucija pagal savo vidaus teisės aktus, nurodydama, koku tikslu tie duomenys yra reikalingi.

Kadangi Budapešto konvencija, taip pat bet kuris iš jos papildomų protokolų, yra privalomi tarptautinės teisės aktai, EDAV pabrėžia, kad, laikantis ESTT praktikos, „įsipareigojimai pagal tarptautinę sutartį negali pažeisti konstitucinių EB sutarties principų, įskaitant principą, pagal kurį

---

⁵ Visų pirma, bet ne išimtinai, diskusijose dėl Komisijos pasiūlymų dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių.

⁶ 29 straipsnio darbo grupės pastabos dėl trečiųjų valstybių teisėsaugos institucijų tiesioginės priegos prie duomenų, saugomų kitoje jurisdikcijoje, kaip siūloma Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų papildomo protokolo nuostatų projekte, 2013 m. gruodžio 5 d.

⁷ 29 straipsnio darbo grupės pareiškimas dėl tarpvalstybinės priegos prie elektroninių įrodymų duomenų apsaugos ir privatumo aspektų, 2017 m. lapkričio 29 d.

⁸ EDAV nuomonė Nr. 3/2019 dėl dalyvavimo derybose dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrojo papildomo protokolo.

⁹ EDAV nuomonė Nr. 7/2019 dėl pasiūlymų dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių.

¹⁰ EDAV nuomonė Nr. 23/2018, priimta 2018 m. rugsėjo 26 d., dėl Komisijos pasiūlymų dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių

visuose Bendrijos aktuose reikia gerbti pagrindines teises, nes ši pagarba yra jų teisėtumo <...> sąlyga¹¹. Todėl būtina, kad ES derybų šalys užtikrintų, kad papildomame protokole išdėstytos nuostatos tikrai atitiktų ES *acquis* duomenų apsaugos srityje, siekiant užtikrinti jo suderinamumą su ES pirmine ir antrine teise.

Atsižvelgiant į konsultacijų proceso laiką, šiame EDAV dokumente dėmesys bus sutelktas į Budapešto konvencijos antrojo papildomo protokolo naujų nuostatų projekto, dėl kurio anksčiau nebuvo konsultuojamasi su suinteresuotaisiais subjektais, išankstinį vertinimą:

- Jungtinės tyrimų grupės ir bendri tyrimai
- Skubus saugomų kompiuterinių duomenų atskleidimas ekstremaliosios situacijos atveju
- Prašymas pateikti domeno vardo registracijos informaciją

EDAV dar kartą pažymi, kad supranta, jog dėl specialių nuostatų, susijusių su asmens duomenų apsauga, dar vyksta diskusijos. EDAV yra pasiruošusi parengti daugiau dokumentų ir ragina, kad duomenų apsaugos institucijos kuo anksčiau ir aktyviau įsitrauktų į šių konkrečių nuostatų rengimo procesą, siekiant užtikrinti optimalų duomenų apsaugos priemonių supratimą ir svarstymą.

Preliminarus nuostatų dėl jungtinių tyrimų grupių ir bendrų tyrimų (3 straipsnis), dėl prašymo pateikti domeno vardo registracijos informaciją (6 straipsnis) ir dėl skubaus saugomų kompiuterinių duomenų atskleidimo ekstremaliosios situacijos atveju (7 straipsnis) projektas

Remdamasi savo išankstiniu vertinimu, EDAV rekomenduoja toliau nagrinėti preliminarų nuostatų, susijusių su toliau nurodytais elementais, projektą.

EDAV pažymi, kad ir prašymas pateikti domeno vardo registracijos informaciją, ir prašymas skubiai atskleisti saugomus kompiuterinius duomenis ekstremaliosios situacijos atveju yra neprivalemi vykdyti prašymai ir atsisakymo tenkinti prašymą pagrindai nėra aiškiai apibrėžti, o galimybė remtis prašymą gavusios valstybės, Konvencijos Šalies, teisės aktais, kad būtų galima atsisakyti tokio bendradarbiavimo, įskaitant savitarpio teisinės pagalbos sutartyse nustatytus atsisakymo tenkinti prašymą pagrindus, taip pat nėra aiški¹². Atsižvelgdama į tai EDAV primena, kad sąlygos, kuriomis elektroninių ryšių paslaugų teikėjai arba domeno vardo paslaugas teikiantis subjektas privalo suteikti tokią prieigą, turi būti nustatytos teisės aktais, siekiant užtikrinti, kad duomenų tvarkymas būtų grindžiamas aiškiu teisiniu pagrindu.

EDAV taip pat nurodo savo ankstesnį dokumentą, norėdama pakartoti, kad, išskyrus tinkamai pagrįstus skubos atvejus¹³, ir atsižvelgdama į ESTT praktiką¹⁴, EDAV mano, jog prašančiosios institucijos, kurios gali pateikti tokius prašymus, turėtų būti tik prokuratūra, teisminė institucija arba kita nepriklausoma institucija. EDAV taip pat mano, kad siekiant užtikrinti veiksmingą prašymų atitikties Konvencijai peržiūrą ir išsaugoti abipusio baudžiamumo principo taikymą teismo bendradarbiavimo srityje būtinas nuolatinis prašymą gavusių šalių teisminių institucijų dalyvavimas.

¹¹ Žr. ESTT sprendimo *Kadi prieš Tarybą*, sujungtos bylos C-402/05 P ir C-415/05 P, ECLI:EU:C:2008:461, 285 punktą.

¹² Pavyzdžiui, 6 straipsnio 2 dalyje minimos „vidaus teisėje nustatytos pagrįstos sąlygos“.

¹³ EDAV pažymi, kad ekstremaliosios situacijos sąvoka yra nurodyta nuostatos dėl savitarpio pagalbos ekstremaliosios situacijos atveju projekto 1 dalyje, ir mano, kad tokios situacijos taikymo sritis galėtų būti labiau patikslinta ir apibrėžta.

¹⁴ Žr. ESTT sprendimo *Tele2 Sverige AB*, sujungtos bylos C-203/15 ir C-698/15, ECLI:EU:C:2016:970, 120 punktą.

Šiuo klausimu EDAV primena, kad abipusio baudžiamumo principu siekiama suteikti papildomą apsaugos priemonę, kuria būtų užtikrinama, kad Šalis negalėtų tikėtis kitos Šalies pagalbos taikant baudžiamąją sankciją, kuri netaikoma tos kitos Šalies teisėje. Tokia apsaugos priemonė ne tik užtikrinama pagarba asmenų teisėms ir tinkamas numatyto teismo bendradarbiavimo mechanizmo procesas, bet ir suteikiama esminė garantija, susijusi su prieigos prie jų asmens duomenų procedūrinėmis sąlygomis. Kaip jau minėta ankstesniame EDAV dokumente dėl duomenų tvarkymo saugumo, EDAV ragina Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetą (T-CY) apsvarstyti, kaip vieną iš konkrečių apsaugos priemonių, neatidėliotino pranešimo apie duomenų saugumo pažeidimus, kurie galėtų smarkiai apriboti duomenų subjektų teises ir laisves, mechanizmą. Asmens duomenų saugumo pažeidimai iš tiesų galėtų atitinkamiems asmenims sukelti reikšmingą neigiamą poveikį.

Kalbant apie preliminarių nuostatų dėl prašymo pateikti domeno vardo registracijos informaciją projektą, EDAV pabrėžia, kad ši informacija apima asmens duomenis, todėl bet kuris tarptautinės teisės aktas, kuriame nustatomos prieigos prie šių duomenų materialinės ir procedūrinės sąlygos, jeigu tai susiję su Šalimis, kurios yra Europos Sąjungos valstybės narės, turi atitikti ES pirminę ir antrinę teisę.

Kalbant apie preliminarių nuostatų dėl „skubaus saugomų kompiuterinių duomenų atskleidimo ekstremaliosios situacijos atveju“ (7 straipsnis) projektą, EDAV pažymi, kad ši nauja nuostata, priklausomai nuo to, kaip ją taiko kiekviena šalis, gali būti susijusi su tiesioginiu turinio duomenų atskleidimu. EDAV taip pat pažymi, kad prašymą gavusi valstybė, Konvencijos Šalis, po duomenų atskleidimo gali reikalauti, kad būtų pateiktas tinkamas savitarpio pagalbos prašymas (7 straipsnio 5 dalis). Tačiau pastaruoju atveju nėra numatomo protokolo Šalių įsipareigojimo ištrinti duomenis ar nenaudoti jų kaip įrodymo jei, remiantis papildoma informacija, gauta pagal tinkamą savitarpio pagalbos prašymą, prašymą gavusios institucijos padaro išvadą, kad duomenų atskleidimo sąlygos nebuvo tenkinamos. Todėl panašu, kad su atskleistais duomenimis susijusios teisinės pasekmės, kai duomenys patenka į prašančiąją valstybę, yra visiškai paliktos tos valstybės nacionalinės teisės diskrecijai. Esant tokiam įsipareigojimų trūkumui protokolo lygmeniu kyla pavojus, kad ši nuostata neturės jokio apsauginio poveikio jau atskleistų asmens duomenų tvarkymui.

Galiausiai EDAV pabrėžia ES pagrindinių teisių chartijos¹⁵ 52 straipsnio 1 dalyje išdėstytą reikalavimą, pagal kurį bet kokie Chartija pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimai yra galimi remiantis proporcingumo principu ir gali būti nustatomi tik tuo atveju, kai jie būtini. Todėl, siekiant, kad numatomo protokolo nuostatų projektas būtų teisėtas pagal ES teisę, jis turi atitikti šį reikalavimą. Reikalavimas yra susijęs ir su prašyme esančiais asmens duomenimis, ir su atsakymu į tokį prašymą. **Todėl dėl šios nuostatos EDAV ypač kelia susirūpinimą 6 straipsnio 3 dalies c punkto projekto formuluotė ir aiškinamosios ataskaitos 13 dalies projekto formuluotė, kurios, atrodo, reiškia, kad prašančiosioms trečiosioms valstybėms, numatomo protokolo Šalims, gali nebūti privaloma laikytis proporcingumo principo, kai jos teikia prašymus ES valstybei narei.** Be to, nėra visiško aiškumo dėl galimybės pagal šias nuostatas remtis proporcingumo principu kaip atsisakymo pagrindu.

Taip pat nėra aišku, ar pagal numatytą protokolą Šalys būtų įpareigos užtikrinti sąlygas ir apsaugos priemones, nustatytas Budapešto konvencijos¹⁶ 15 straipsnyje. **EDAV rekomenduoja patikslinti, kad Budapešto konvencijos 15 straipsnyje nustatyti įpareigojimai taip pat visapusiškai taikomi šio tarpvalstybinio bendradarbiavimo aplinkybėmis.**

Nuostatos dėl duomenų apsaugos priemonių

¹⁵ Taip pat žr. Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnio 2 dalį.

¹⁶ Žr. visų pirma 6 straipsnio 4 dalį laužtiniuose skliaustuose.

EDAV mano, kad būtina viešai paskelbtą preliminarų tekstą papildyti specialiomis nuostatomis dėl duomenų apsaugos priemonių, kurias tuomet reikėtų vertinti kartu su kitomis nuostatomis, siekiant užtikrinti, kad papildomo protokolo projektas taptų tvariu susitarimu teisėsaugos tikslais dalytis asmens duomenimis su trečiosiomis valstybėmis, visiškai suderinamu su ES sutartimis ir Pagrindinių teisių chartija.

Preliminarūs nuostatų dėl prašymo pateikti domeno vardo registracijos informaciją ir dėl skubaus saugomų kompiuterinių duomenų atskleidimo ekstremaliosios situacijos atveju projektai, nustačius prieigos prie asmens duomenų procedūrinės sąlygas, jau gali daryti poveikį asmens duomenų apsaugos lygiui ir juos taip pat gali prireikti iš dalies keisti, kad būtų galima užtikrinti tinkamų duomenų apsaugos priemonių praktinį taikymą. **Šiuo klausimu EDAV norėtų dar kartą pabrėžti, kad būtina, jog duomenų apsaugos priemonės būtų taikomos bet kuriam pasikeitimui asmens duomenimis numatyto protokolo¹⁷ taikymo srityje, įskaitant asmens duomenų perdavimą¹⁸.**

EDAV mano, kad konkrečiose nuostatose dėl duomenų apsaugos priemonių turi atsispindėti pagrindiniai principai, visų pirma teisėtumas, sąžiningumas ir skaidrumas, tikslų apribojimas, duomenų kiekio mažinimas, tikslumas, saugojimo trukmės apribojimas, vientisumas ir konfidencialumas. EDAV taip pat norėtų pabrėžti, kad svarbu užtikrinti pagrindines asmens teises (susipažinti su duomenimis, juos taisyti, trinti) nustatant bet kokius apribojimus remiantis tik proporcingumo principu, taip pat veiksmingas apskundimo teismine tvarka priemonės duomenų subjektams, jeigu pažeidžiamos duomenų apsaugos priemonės. Norint naudotis tomis teisėmis, reikia informuoti duomenų subjektą, bent jau kai tai nebekelia pavojaus tyrimui. Šie principai, teisės ir įpareigojimai taip pat atitinka atnaujintą Europos Tarybos konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (108-ąją konvenciją), kurios Šalys taip pat yra daugelis Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Šalių. Pagal 108-ąją konvenciją, jie turėtų būti taikomi visoms prašančiosios šalies duomenis tvarkančioms institucijoms, kad būtų užtikrintas apsaugos tęstinumas. **EDAV nurodo savo dokumentą, parengtą 2019 m. viešosioms konsultacijoms, kuriame galima rasti daugiau informacijos apie ES reikalavimus šiuo klausimu¹⁹.**

EDAV dar kartą pabrėžia, kaip svarbu įtraukti duomenų apsaugos institucijas į papildomo protokolo rengimo procesą, ir yra pasiruošusi prisidėti prie Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komiteto (T-CY) veiklos ir padėti jai rengti preliminarų nuostatų dėl duomenų apsaugos priemonių tekstą.

Europos duomenų apsaugos valdybos vardu

Pirmininkė

(Andrea Jelinek)

---

¹⁷ Atrodo, kad 6 straipsnio 4 dalimi apriojamas apsaugos priemonių, taip pat Konvencijos 15 straipsnio taikymas įtraukiant tik atskleistą informaciją, bet neįtraukiant prašyme pateiktų asmens duomenų.

¹⁸ Pagal aiškinamosios ataskaitos projekto 9 dalį, pastaroji nuostata gali ir (arba) turėtų būti taikoma asmens duomenų perdavimui jungtinėms tyrimų grupėms.

¹⁹https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpbcontributionbudapestconvention_en.pdf.